

ADVIES 122

'DUAL USE' ONDERZOEK

3 juli 2008

ADVIES 122

'DUAL USE' ONDERZOEK

3 juli 2008

Inhoud

SITUERING	3
DUAL USE O&O IN VLAANDEREN	3
CONTEXT	4
ADVIES.....	5

ADVIES 122

Inzake 'dual use' onderzoek naar aanleiding van het rapport van het Vlaams vredesinstituut

SITUERING

Begin juni 2008 publiceerde het Vlaams Vredesinstituut een literatuurstudie rond de "Economische impact van militaire O&O"¹. De onderzoekers maakten een benchmark van landen waar *militaire* O&O wordt gesteund, en kwamen tot de conclusie "dat militaire O&O geen belangrijke factor is van economische groei".

In het verleden pleitte de VRWB regelmatig voor het 'versoepelen van dual use' met het oog op het verhogen van de innovatieve slagkracht van Vlaanderen. Meest recent gebeurde dit nog in studiereeks 18 rond innovatieprioriteiten in Vlaanderen. Minister Patricia Ceysens vraagt nu aan de VRWB "of zij in het licht van hogervermelde studie bij haar aanbeveling blijft."

Het advies dat nu voorligt, werd voorbereid in de commissies Federale en Internationale Samenwerking (CFIS), Technologiebeleid (CTB) en Wetenschapsbeleid (CTB) van de VRWB.

DUAL USE O&O IN VLAANDEREN

In Vlaanderen heeft O&O met primair offensieve doeleinden nooit overheidssteun gekregen via het IWT sinds zijn oprichting in 1991. Met betrekking tot dual use² O&O zijn de richtlijnen sindsdien wel veranderd.

Momenteel wordt de steun aan dual use O&O in Vlaanderen geregeld door de richtlijn beschreven in de brief van 14 april 1999 van toenmalig minister-president Luc Van den Brande aan het IWT:

"Zowel voor wat betreft de steun aan de diverse projectvormen van wetenschappelijk onderzoek en technologische ontwikkeling, als wat betreft de financiering van onderzoeksmandaten, wenst de Vlaamse regering de ondersteuning uit te sluiten van projecten en mandaten welke rechtstreeks leiden tot toepassingen in wapens en wapensystemen, munitie en speciaal voor militair gebruik dienstig materieel en daaraan verbonden technologie, zoals bepaald in de wet van 5 augustus 1991 betreffende de in-, uit- en doorvoer van wapens, munitie en speciaal voor militair gebruik dienstig materieel en daaraan verbonden technologie."

Deze momenteel geldende richtlijn vervangt en verstrengt de richtlijn van 27 mei 1994, die dual use O&O wel in aanmerking doet komen voor overheidssteun, mits een duidelijke motivatie:

"Onderzoeksprojecten die eenduidig en volledige militaire toepassingen beogen met een offensief karakter, dienen niet weerhouden te worden.

¹ http://www.vlaamsvredesinstituut.eu/get_pdf.php?ID=229&lang=NL

² "I define a technology as dual use when it has *current or potential* military and civilian applications." (Molas-Gallart, Jordi, *Dual use Technologies and the different transfer mechanisms*, 1998, p. 3).

Projecten waarbij onderzoek verricht wordt naar technologieën en producten die zowel voor burgerlijke als voor defensieve militaire doeleinden zouden gebruikt kunnen worden³, kunnen wel voor steun in aanmerking komen indien duidelijk gemotiveerd wordt voor welke burgerlijke toepassingen de technologie of het product aangewend zal worden.

Ook projecten met een meer generisch karakter waarbij de militaire toepassing niet expliciet aanwezig is, kunnen in aanmerking komen.”

CONTEXT

Dual use technologieën worden voornamelijk in twee contexten gebruikt, beschrijft Molas-Gallart (1998, p. 3):

“Over the years ‘dual use technologies’ have been seen from two different perspectives:

- in arms control literature ‘dual use technologies’ present a *problem* when attempting to curb the international diffusion of weapons systems.
- for analysts of the relationship between military and civilian production, ‘dual use’ has at times been seen as presenting an *opportunity* for the wider exploitation of research and manufacturing efforts beyond their initial (military or civilian) goals.

The first perspective was prevalent in the late 70s and early 80s. [...]

Recently, the term ‘dual use technology’ has often been employed in the second sense: the common technological base supporting both civilian and military technological development can, for instance, provide an opportunity for defence manufacturers to diversify into civilian operations, and/or exploit commercial technologies for military applications.”

Heel wat trendzettende civiele producten zijn direct afkomstig uit technologie die ontwikkeld werd voor de militaire sector (waaronder GPS, holografie, jet-motoren, displays voor mammografie of air traffic control). Anderzijds haalt de defensiesector tegenwoordig heel wat technologie uit oorspronkelijk civiele ontwikkelingen. Een sprekend voorbeeld hiervan is de samenwerking tussen de gaming industrie en de militaire overheid/industrie in de Verenigde Staten. Op niveau van ondersteunende technologieën en onderdelen is dit onderscheid in oorsprong (civiel of militair) nog veel moeilijker te maken.

Inderdaad, hedendaagse civiele technologie is zo geavanceerd dat de klasse van technologieën die echt niet in aanmerking (kunnen) komen voor militaire toepassingen, erg klein geworden is. Met andere woorden, meer en meer technologieën zijn dual use, en minder en minder enkel civiel of enkel militair.

In de hoorzitting van 6 mei 2004 in de Commissie ad hoc voor Wapenhandel van het Vlaams Parlement, verklaarde Martin De Prycker (gedelegeerd bestuurder Barco) hierover:

“Het klopt dat de ontwikkelingen in de militaire sector aangewend worden in de civiele sector. Het is echter niet zo dat die transfer eenzijdig is. Het is integendeel meer en meer omgekeerd. De grafische kaarten, de matroxkaarten en andere kaarten voor

³ Hieronder wordt *dual use* verstaan.

computerspelletjes, zijn bijvoorbeeld zo krachtig dat ze ook in de militaire sector kunnen aangewend worden.”

Die visie wordt trouwens ook in de voorgelegde studie van het Vlaams Vredesinstituut bevestigd:

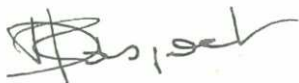
“[De] producenten van defensiematerieel [doen] steeds vaker een beroep op civiele technologie, die ze dan aanpassen voor militair gebruik. De grenzen tussen civiele en defensietechnologie zijn daardoor vervaagd. Commerciële O&O en de daarmee verbonden overdracht van technologie van de civiele sector naar defensie zijn vandaag wereldwijd belangrijke factoren in de ontwikkeling van wapensystemen en zullen zowel de defensie-industrie zelf als, en vooral, de defensie-elektronicamarkt radicaal blijven veranderen.”

De vraag die hierbij nu voorligt, is of een verbod op dual use onderzoek zoals beschreven in de Van den Brande richtlijn-1999, gezien de gewijzigde context, vandaag nog actueel genoeg is.

ADVIES

De VRWB is van mening dat de momenteel geldende richtlijn Van den Brande uit 1999 te beperkend is, en een onnodige rem zet op innovatie met overheidssteun. De Raad komt tot het volgende advies:

- 1.** Het advies van de VRWB luidt om inhoudelijk terug te grijpen naar de **richtlijn Van den Brande-1994**, in plaats van de momenteel geldende richtlijn Van den Brande-1999. De richtlijn-1994 waarborgt immers perfect het aanhouden van de vredesdoelstellingen, en laat onder geen beding steun toe aan offensieve militaire technologie.
- 2.** De VRWB onderschrijft inhoudelijk **de procedure uit de richtlijn-1994 voor het behandelen van dual use dossiers**. Na advies van de Raad van Bestuur van het IWT, ligt de uiteindelijke beslissing over zulke dossiers steeds bij de bevoegde minister. Dit waarborgt de politieke eindverantwoordelijkheid.
- 3.** De VRWB raadt tot slot ook aan om de richtlijn **beter te omschrijven en juridisch te verfijnen**, met als doel het verkleinen van het aantal twijfelgevallen. Ook de procedure heeft een **actualisatie** nodig.

Danielle Raspoet
Secretaris

Karel Vinck
Voorzitter

De Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid (VRWB), opgericht bij decreet van 15 december 1993, is het adviesorgaan voor de Vlaamse regering en het Vlaams Parlement inzake elke aangelegenheid betreffende het wetenschaps- en innovatiebeleid. De VRWB is een uniek forum waar vooraanstaande actoren uit de academische en sociaal-economische wereld zich beraden over de algemene krachtlijnen van het te voeren wetenschaps- en innovatiebeleid in Vlaanderen.

De VRWB is samengesteld uit een voorzitter en zestien leden, allen benoemd op grond van hun deskundigheid en/of betrokkenheid bij het wetenschaps- en innovatiebeleid in Vlaanderen. Zes van deze leden worden voorgedragen door de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR), telkens drie door de werkgevers- en werknemersorganisaties vertegenwoordigd in de SERV, en vier leden worden rechtstreeks benoemd door de Vlaamse regering. Vijf hoge ambtenaren uit de Vlaamse administratie nemen met raadgevende stem deel aan de vergaderingen.

Uitgave van de Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid (VRWB)

K. Vinck, voorzitter
D. Raspoet, secretaris

Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid
Kolonienstraat 56 - 7e verd.
B-1000 Brussel

Tel. +32 (0)2 212 94 10
Fax +32 (0)2 212 94 11
e-mail: vrwb@vlaanderen.be
website: www.vrwb.be

